

ULUSLARARASI KAMU MALİYESİ

KISA ÖZET

MLY306U

1.ÜNİTE-KÜRESELLEŞME VE KAMU MALİYESİ

KÜRESELLEŞMENİN KURAMSAL ARKA PLANI

Küreselleşme

Küreselleşme dünyada pek çok ülke ve bölgedeki iktisadi, siyasal, toplumsal ve kültürel yapıdaki farklılıkların, haberleşme, ulaşım ve bilişim teknolojilerindeki hızlı ilerlemelerle birbiriyle etkileşim hâline girdiği, küresel bağımlılıkların ve bilinçliliğin arttığı çok katmanlı ve çok boyutlu bir bütünleşme sürecidir. Bu yaklaşımlara göre kapitalizm kendi birikim sürecinin belirli bir tarihsel andaki dinamiklerine uygun olan bir coğrafya (uzamsal ilişkiler, mekânsal düzenlemeler, “küresel iş bölümü” ve işlevlerle bağlantılı olan yerler ağı) üretir.

Benzer biçimde, sermayenin sürekli bir pazar genişlemesine gereksinim duyarak dünyanın her yerinde yerleşmek istediği ve bu amaçla her yerde bağlantılar kurmak zorunda olduğu ortaya çıkmaktadır. Gerçekte, ulusal iktisat ve maliye politikası kararlarının küreselleşme sürecinin egemen kurum ve kuralları tarafından belirlenmekte oluşu sürecin önemli bir özelliğidir. IMF ve diğer uluslararası örgütler aracılığıyla uygulamaya dönüşen kurallar bütünü içinde devletlerin para ve maliye politikası kararları ile ekonomiye müdahalesi serbest piyasa işleyişini bozucu olarak alınır.

Küreselleşmenin Kuramsal Arka Planı

Dünya ekonomisindeki ilk bütünleşme dalgası, İngiltere'nin öncülüğünde gerçekleşmiştir. 1870 krizi ile son bulan bu dönem Klasik liberalizm-Klasik iktisat olarak tanımlanır. 20. yüzyılın son çeyreğinde ortaya çıkan küreselleşme döneminde geçerli olan Ne liberalizm, Klasik iktisat ilkelerini yeniden yorumlayan bir karaktere sahiptir. Bu kuram Monetarizm, Rasyonel beklentiler okulu, Kamu tercihi teorisi ve Anayasal iktisat, Arz yanlı iktisat okulları tarafından temsil edilir. İzleyen dönemde büyüme hızlarında düşüşle ifadesini bulan sermayenin kâr oranlarının düşmesine karşı ulusal pazar sınırlamalarının kaldırılması ile çözüm bulunmuştur.

20. yüzyılın küreselleşme dalgası altında devlet üretimi ve yatırımcı fonksiyonlarından uzaklaşarak güçlü bir biçimde düzenleyici fonksiyonu ile işlevlenmiştir. Neoliberal kurama önemli bir destek Keynes yen kuram ve uygulamalara sert eleştiriler içeren Milton Friedman'ın Monetarizminden gelir. Kurama göre kapitalist ekonomilerde var olan işsizlik oranı “doğal” olup bunu düşürmeye dönük devlet müdahaleleri sadece enşasyona neden olur ve yapılması gereken miktar kuramını geçerli kılmaktır. Devlet müdahalesi kapitalizmin bir üretim sistemi olarak gelişiminde vardır ve iktisat okullarınca analiz edilmiştir. İlgili oldukları tarihsel dönemin ürünü olan bu kuramlar, küreselleşmede devletin ekonomik işlevlerini açıklamada bakış açıları sağlarlar.

KÜRESELLEŞME, DEVLET VE DEVLETİN İŞLEMLERİ

Adam Smith'in iktisadi refah kuramında sermaye birikimi ekonomik ilerlemenin, kârlar da yeni sermayenin kaynağıdır. Smith'in modelinde rekabetçi piyasalar hem sermayeyi en fazla verimli olacak sanayilere yöneltmeyi sağlar hem de 'görünmez el' aracılığıyla kâr maksimizasyonunu toplumsal olarak yararlı alanlara yönlendirerek halkın en yoğun biçimde gereksinim duyduğu malların üretilmesine yol açar. Marksist görüşe göre, kapitalist öncesi dönemden başlayan köylülerin ücretli işçilere dönüştürülerek mutlak artık değer potansiyel bir kaynağının yaratılması tarihsel bir olgudur. Bu yaklaşımda kapitalist toplumsal ilişkilerin doğası gereği küresel olduğu ve devletin varlığı da bu küresel sermaye ilişkisinin bir uğrağı olarak kabul edilir.

Ulusal devletin küresel sermaye ilişkisinin bir uğrağı olduğunu söylemek, belli bir ulusal devletin gelişiminin ancak kendisinin de içsel bir parçası olduğu kapitalist toplumsal ilişkilerin gelişimi bağlamında anlaşılabilirliğini ifade eder. Küreselleşme döneminde devletin iktisadi rolüne ilişkin, Avusturya ve Chicago okulları, Anayasal iktisat ve Arz yanlı iktisatın varsayımları politika kural ve uygulamalara dönüşmüştür. Bu tartışmaların tümü kapitalist üretim ilişkilerinin küreselleşmesinin

devletin işlevleri üzerindeki etkisi bağlamında anlam kazanır. Küresel iktisadi ilişkiler devletlerin Keynes yen dönemde kullandığı araçlarla ekonomiye müdahalesini imkânsız kılarken devletlerin yeni işlevleri öne çıkmaktadır.

KÜRESELLEŞMENİN KAMU MALİYESİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Kamu maliyesi, devletin gelir/harcamaları ve kamu sektörüyle ilgili konularda veya ekonominin kamu sektörünün egemenliğindeki kısmıyla ilgilidir. Kamu maliyesi özel finanstan farklı olarak zorlayıcılık gücüne sahiptir (vergileendirme), devlet harcamaları belli amaçların gerçekleştirilmesi için yapılır (yol, eğitim), özel finansa göre daha eskidir, temelde büyük ölçekli bir finansal faaliyettir, kâr maksimizasyonu öncelikli değildir, bu alanda büyük borçlanma ve büyük ölçekli projeler söz konusudur. Daha önce değinildiği gibi, küreselleşme sürecindeki gelişmeler devletin Keynes yen dönemde uyguladığı mali araçlarla ekonomiye müdahalesini ortadan kaldırmıştır. Japonya gibi bazı ülkeler talep yönetimi politikaları zaman zaman uygulamakla birlikte, bu politikaların 1970 öncesi dönemde olduğu gibi büyüme, istihdam ve gelir dağılımını etkileme gücü azalmıştır. Bu dönemde, kamu sektörünün iktisadi yaşama ilişkin etkilerini minimize etmek için düşünsel arka planı Anayasal iktisat yaklaşımına dayanan mali kural uygulamaları önem kazanmıştır. Mali kuralın gerekçeleri, makroekonomik istikrarın sağlanması, mali sürdürülebilirlik, hükümet politikalarının ön (ex-ante) krebilitesini artırmak ve borç ödenebilirliğini garanti altına almaktır. IMF ve Dünya Bankası uygulamaları dışında, küreselleşmenin ulus üstü kuralları olan mal ve hizmetlerde serbestleşme düzenlemelerini öngören GATT ve Dünya Ticaret Örgütü gibi anlaşmalar, ulusal karar süreçleri ve politikaları belirler.

Küreselleşme ve Kamu Harcamaları

Neoliberal okulların varsayımları doğrultusunda, devletin ekonomideki üretimi, yatırımcı olarak işlevlerinin azaltılması, özelleştirme uygulamaları ve bütçelerdeki yatırım harcamalarının azaltılması ile gerçekleştirilmiştir. Özelleştirme, devletin iktisadi alandaki ticari faaliyetleri olan kamu işletmeciliğinin özelleştirilmesi yanında yarı kamusal nitelikli eğitim, sağlık gibi kamu hizmetlerinin özelleştirilmesine kadar uzanmaktadır. Sosyal harcamalar enşasyonla mücadelede bütçe disiplini için en temel kalem olarak değerlendirilmektedir. En köklü ve kapsamlı refah devleti uygulama örneklerine sahip Avrupa Birliği, 1980 sonrasında bu alanda Neoliberal politikaların güçlü bir biçimde uygulamasına işaret eder. Avrupa Birliği, kamu maliyesi alanında üye ülkelere Maastricht Kriterleri adı altında kapsamlı uygulamalar ile sıkı bütçe kuralları getirmiştir. Kıta Avrupa'sında bütçelerde önemli bir paya sahip olan refah harcamaları olarak adlandırılan sosyal nitelikteki kamu harcamaları, mali kural ile getirilen bütçe kriterlerine uyulması için kullanılan ana harcama kalemleridir.

Kamu-Özel Ortaklığı: Kamu hizmeti olarak nitelendirilen ve devlet eliyle gerçekleştirilen hizmetlere özel sektörün katılımıdır. Küreselleşme sürecinde, devletin birikimi destekleme işlevinin sistemi meşrulaştırma işlevine üstün gelmesi söz konusu iken devletler O'Connor'ın analizine uygun biçimde ama başka bir yönden mali kriz tehdidi altındadır. Mali disipline yönelik kapsamlı düzenlemelere rağmen, küreselleşme süreci kamu harcamalarının artmasına yönelik gelişmeleri getirmiştir.

Uluslararası Kamu Malları

Küreselleşme sürecinde ortaya çıkan gelişmeler kamu mallarını uluslararası veya küresel ölçekte sunmayı gerekli kılmıştır. Hızlanan iktisadi, sosyal ve beşeri ilişkiler toplumlararası etkileşimleri artırarak bazı alanlarda bir ülke sınırlarını aşarak hizmet sunmayı gerekli kılmaktadır. Uluslararası kamu mallarının üretilmesine neden olan sorunlar, büyük ölçüde, sanayileşmeden günümüze kadar geçen sürede doğal ve beşeri kaynakların aşırı kullanımı ve kapitalist üretim süreçlerinin işleyişi ile ilişkilidir. Neoliberal politikaların uygulandığı son 30 yılda bu sorunlar, çözüme dönük kayda değer çabalar olmasına rağmen, nihai olarak üretimin gerçekleşmemiş olması nedeniyle ağırlaşmıştır.

Küreselleşmenin Vergi Yapısı Üzerindeki Etkileri

Bu etkiler, vergi oranlarında değişim, vergi gelirlerinde değişim ve vergilerin bileşimindeki değişim olarak ifade edilebilir.

Laffer Eğrisi: Arz yanlı iktisadın vergi oranlarının düşürülerek vergi gelirlerinin artacağına ileri süren çan eğrisi şeklindeki eğrisinin adı.

Küreselleşme sürecinin hızlanarak devam ettiği izleyen yıllarda artan sermaye hareketliliği karşısında kamu vergi otoriteleri sermayeyi vergilendirmede önemli güçlüklerle karşılaşmıştır. Vergi rekabeti, transfer fiyatlaması ve vergi cennetleri gibi pek çok yolla vergi otoritelerinden kaçabilen sermaye faktörü önemli kamu gelirlerinden yoksun kalınmasına neden olmaktadır. Küreselleşme sürecinde borçlanma olağan kamu finansman yöntemi hâline gelmiş, büyüyen finansal piyasalar devletlere iç ve dış borçlanmada çok çeşitli olanaklar yaratmıştır. Bununla birlikte, makroekonomik istikrarsızlık ve krizlere bağlı artan faiz oranları borçlanmanın maliyetini ve borçlanıcıların yüklerini artırmıştır. En sonunda hane halkları ve şirketlerin yanında devletler de yıldan yıla artan yüksek borç yüklerine katlanmaya başlamışlardır.

Küreselleşmenin Ortaya Çıkardığı Vergisel Sorunlar

Küreselleşmenin ortaya çıkardığı vergisel sorunlar, büyük ölçüde, sermaye hareketliliğinin vergi otoritelerine sermayeyi vergilendirmede yarattığı güçlük ile ilgilidir. Vergi rekabeti, transfer fiyatlaması olanaklarından kaynaklanan sorunlar, vergi cennetleri, elektronik ticaretin yaygınlaşmasından kaynaklanan sorunlar, kara para aklama faaliyetlerinin hacmindeki gelişim nedeniyle vergi otoritelerinden kaçabilen sermayenin vergilendirilmesindeki güçlükler önemli kamu gelirlerinden yoksun kalınmasına neden olmaktadır.

Küreselleşmenin Kamu Maliyesi Üzerindeki Etkilerini Azaltmaya Yönelik Öneriler ve Uygulanabilirlikleri

Küreselleşmede hızlanan finansal akımlar, sermaye kontrollerinin kaldırıldığı bir ortamda para ve maliye politikalarının etkinliğini azaltmıştır. Bu etkinliği artırmak ve Neoliberal dönemde yaşanan krizlerin yayılcı etkilerinin önlenmesine dönük öneriler sermaye kontrollerinin (Tobin vergisi, zorunlu rezerv vs.) çeşitli uygulamalarını içerir. Bu tür kısıtlara daha az tabi olan İngiltere gibi gelişmiş bir ülkede kriz koşullarında bile bu tür bir seçenek gündeme getirilmemiştir. İngiltere’de devlet kriz anında ve sonrasında finans sektöründe kurtarma yapan diğer ülkelere göre en yüksek oranda kaynak aktarmıştır. Küreselleşmenin neden olduğu en önemli sorunlardan biri olan yoksulluk ve gelir dağılımı eşitsizliklerinde, uluslararası kuruluşların politikaları ve ulus üstü düzenlemelerin ihmal edilemeyecek payları vardır. Küreselleşmenin kurallarını koyan adı geçen kurumların politikalarının gelir eşitsizliği ve yoksulluğa neden olduklarına dikkat çeken ve bunların yönetim yapılarının demokratikleştirilmesini savunan görüşler bulunmaktadır.

Bu Özetin tamamını, Çıkmış Sorularını, Deneme Sorularını adresinize gönderiyoruz!...

Tıklayınız

<https://www.kolaysinavlar.com/uluslararasi-kamu-maliyesi-ady212u?search=MLY306U>